

Systemis-funktionaalinen lauseoppi

Susanna Shore: *Lauseita ja vesinokka-eläimiä. Perinteisestä funktionaaliseen lauseoppiin.* Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 1460. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura 2020. 655 s. ISBN 987-951-858-198-0.

Susanna Shoren funktionaalinen lauseoppi on odotettu tulokas opetuksen ja tutkimuksen kentällä. Viimeisimmät *Isoa suomen kielioppia* (2004) edeltäneet suomen lauseopin kokonaisuutta kuvaavat teokset ovat Vilkkunan (2000 [1996]) *Suomen lauseopin perusteet* syntaksin perusteiden opiskelun tarpeisiin sekä Hakulisen ja Karlssonin (1979) *Nykysuomen lauseoppia*, jossa kohdeyleisönä ovat nyt arvioitavan teoksen tapaan suomen kielen syventäviä opintoja opiskelevat (fennistisestä kielioppiperinteestä tarkemmin ks. Häkkinen 2005). Hakulisen ja Karlssonin (1979) kuvaus lauseopista rakentuu keskeisiltä osin transformaatiokieliopin varaan. Shoren teoksen viitekehystenä taas on hallidaylainen (systemis-)funktionaalinen kieliteoria (jatkossa SF-teoria), jonka lähtökohtana on se, että lauseessa tehdään useita asioita samanaikaisesti ja lauserakenteita tarkastellaan funktionaalisesti osana laajempaa tekstijaksoa. Teos tuokin paljon uutta käsitteistöä ja näkökulmia suomen lauseopin kuvaukseen; kirjassa sekä kehitetään SF-teorian käsitteistöä että esitellään suomenmoksia monille käsitteille, jotka ovat asiahakemistossa sekä suomeksi että englanniksi. Teoksessa tehtyjä ratkaisuja peilataan osin *Isoon suomen kielioppiin* sekä *Nykysuomen lauseoppiin*.

Teoksen pääasiallisiksi lukijoiksi tavoitellaan esipuheessa erityisesti suo-

men kielen syventävän vaiheen opiskelijoita, väitöstutkimuksen tekijöitä ja kääntäjäopiskelijoita. SF-teoria onkin viime vuosina ollut suosittu viitekehys tekstianalyysia hyödyntävissä suomen kielen pro gradu -tutkielmissa (esim. Autio 2020; Carpelan 2020; Koskelo 2020; Lundstedt 2020), ja sitä on hyödynnetty myös väitöstutkimuksissa (esim. Juvonen 2014; Lauranto 2015; Virtanen 2015; Paldanius 2020). Lauseopin kysymyksiä käsittelevissä väitöstutkimuksissa teoriakehystä taas on rakennettu muun muassa kognitiiviseen kielentutkimukseen (Nurminen 2015; Surakka 2019) ja konstruktiokielioppiin (Hamunen 2019; Härme 2019) pohjaten. SF-teorian näkökulmasta on olemassa vasta vähän suomenkielistä ja teoriaa suomen kieleen soveltavaa kirjallisuutta. Tähän saakka tutkielmien tekijät ovat saaneet turvautua teorian englanninkielisten perusteosten lisäksi (esim. Halliday 1973, 1978; Halliday & Matthiesen 1984) muutamaa suomenkielisiin yleisesittelyihin (Shore 2005, 2008, 2012a, 2012b; Luukka 2002), joissa kuvataan SF-teorian peruseräiteitä: kielenkäytön ja kielisysteemin vuorovaikutteista suhdetta sekä kielen monifunktioisuutta. *Lauseita ja vesinokkaeläimiä* onkin SF-teoriaan kaivattu lisä, sillä se keskittyy erityisesti lauseopin kysymyksiin.

Perinteisestä kohti funktionaalista lauseenjäsennystä

Teos on laaja ja muodostuu viidestä osasta. Ensimmäisessä osassa kirjoittaja esittelee SF-teorian peruseräitteet ja teoreettiset lähtökohdat. Teoriassa keskeistä on ajatus kielen monifunktioisuu-

desta eli siitä, että kielellä tehdään yhtäaikaista useita asioita. Näitä funktioita Shore nimittää *representatiiviseksi* (ns. *eksperientiaalinen metafunktio*, ks. Shore 2012b), *interpersoonaiseksi* sekä *tekstuaaliseksi metafunktioksi* (s. 44). Representatiivinen metafunktio kuvaa tekstin sisältömerkityksiä eli esimerkiksi sitä, mistä aiheesta puhutaan. Interpersoonainen metafunktio kuvaa tekstiin rakentuvia vuorovaikutussuhteita eli esimerkiksi sitä, miten varmana tai epävarmana asiat esitetään ja millainen oletettu tuottaja ja vastaanottaja tekstiin rakentuu. Tekstuaalinen metafunktio taas kattaa sen, miten teksti rakentuu ja pysyy koossa. (Ks. myös Halliday 1978; Shore 2012a.) Kirjan ensimmäisen osan teoreettinen taustoitusta jää hiukan suppeaksi, ja teoriaa entuudestaan tuntemattomalle lukijalle valittu lähestymistapa alkaakin konkretisoitua vasta myöhemmin osassa 4, jossa käsitellään varsinaista funktionaalista lauseenjäsennystä.

Shore avaa SF-teoreettista lähestymistapaa lauseopin kategorioihin vertauksella vesinokkaeläimestä (s. 52–53): Kieli on SF-teorian mukaan yhtä aikaa funktionaalinen ja systeeminen, ja kielen käyttö sekä jäsentyneisyys ovat jatkuvassa vuorovaikutuksessa. Jotta kielen jäsentyneisyydestä voitaisiin puhua, tarvitaan kieliteorian esittämiä kategorioita, kuten subjekteja, objekteja ja adverbiaaleja. Kategoriat eivät kuitenkaan ole kielenkäytössä selvärajaisia, vaan osa kategorioiden edustajista on perustyyppisiä, toiset taas hybridejä eli sekoituksia eri kategorioista. Ne ovat siis kuin vesinokkaeläimiä, joilla on niin prototyyppisen nisäkkään, matelijan, linnun kuin kalan ominaisuuksia. Näistä ”vesinokkaeläintyyppisiä” ei kuitenkaan voida puhua ilman perustyyppisiä, jotka ovat hybridien lähtökohtana ja palvelevat myös opetusta.

1. Luukka (2002) ja Katajamäki (2018) käyttävät suomennosta *interpersonaalinen*.

Perustyyppit ja hybridit ovatkin teoksen yksi keskeinen lauseopillisen analyysin lähtökohta, ja niitä esitellään tarkemmin osassa 2. Lauseopin kuvauskohteena on ensisijaisesti kirjoitettu kieli, ja työ pohjaa pääosin kirjan tekijän poimimiin tekstinäytteisiin, joita on osin yksinkertaistettu ja muokattu kirjan tarpeisiin. Edeltävien lauseoppien tapaan argumentaatioissa nojataan myös usein muunnoslauseisiin, joita SF-teoriassa nimitetään *agnaattilauseiksi*. Agnaatiosta on kyse esimerkiksi silloin, kun myöntölause muutetaan kielteiseksi tai yksiköllinen subjekti monikolliseksi ja katsotaan, millaisia vaikutuksia muutoksella on lauseen rakenteeseen. Osassa 2 varsinkin lauseopin yksiköiden esittely rakentaa jo siltaa kohti osassa 4 käsiteltävää funktionaalista jäsennyttä, jossa lausekkeet ja niiden funktiot (esim. interpersoonaiset ja tekstuaaliset lausekkeet sekä verbilauseke) ovat keskiössä. Lisäksi esitellään SF-teorian käsitteitä, joita tarvitaan funktionaalisen lauseopin kuvauksessa: esimerkiksi subjekti voi olla funktioltaan *toimija*, *sanoja*, *mieltäjä* tai *kantaja* (s. 112–113). Rungas käsitteistö ja viittaukset seuraaviin lukuihin tuovat esiin teoksen monografiamaisuuden; tyyppillisen lauseopin hakuteosmaisuuteen tottuneelle lauseopin kategorioiden limityminen ja jatkumoluonteisuus vaativat totuttelua.

Osassa 3 siirrytään niin sanotun perinteisen lauseenjäsennyksen kuvaukseen, joka lauseoppinsa lukeneille on pääosin tuttua mutta joka on rakennettu osan 2 tapaan pohjustamaan osassa 4 esiteltävää funktionaalista jäsennyttä. Tämä näkyy esimerkiksi siten, että nominaaliset lauseenjäsenet esitellään fennistisen lauseoppiperinteen mukaan otsikoidusti, mutta finiittiverbit tulevat käsitellyiksi muissa yhteyksissä verbilausekkeina – predikaattia ei siksi löydy omana otsikkonaan päälauseenjäsenten joukossa. Mukana siis kuljetetaan SF-teorian näkökulmaa ja viitataan myös taajaan osaan 4, jossa pääs-

tään kirjan keskeiseen sisältöön. Osa 4 on jäsennetty metafunktiottain: ensimmäisenä tarkastellaan lausetta tekstuaalisen, sen jälkeen interpersoonaisen ja kolmanneksi representatiivisen (eli eksperientiaalisen) metafunktion näkökulmasta. Osan lopussa on vielä oma alalukunsa adverbiaalisen merkitystehtävistä.

Viimeinen osa 5 on laaja, ikään kuin aiemmissa luvuissa esitettyä lauseopillista kuvausta täydentävä kokonaisuus, joka käsittelee lausetta pienempiä ja laajempia kokonaisuuksia, kuten erilaisia lausekomplekseja sekä tekstin koheesiota. Näistä erityisesti lauserajojen yli kurkotteleva osuus, joka käsittelee tekstuaalisia kytköksiä lauseiden välillä, lauseiden teemaattista jäsentymistä ja koheesiota, tarjoaa havainnollisten nykykielisten esimerkkien avulla työkaluja tekstilauseiden jäsentämiseen ja tekstianalyysiin. Aikaisemmin lauseiden välisten merkityssuhteiden opiskeluun on päädytty tekstintutkimuksessa etsimään välineitä esimerkiksi Enkvistin (1978) *Tekstilingvistiikan peruskäsitteitä* -teoksesta. Shoren lisäksi apuja funktionaaliseen laajempien tekstikokonaisuuksien analyysiin tarjoaa myös Heikkisen (2020) *Tekstianalyysi: Miksi kielellisillä valinnoilla on merkitystä?*

Teoksessa on tehty rakenteellinen ratkaisu, jossa funktionaalisen lauseopin kuvaus runsaine lause- ja tekstiesimerkkeineen sekä analyyseineen toimii itsenäisenä kokonaisuutena, kun taas teoreettisempi keskustelu ja mahdolliset lähdeviitteet on koostettu jokaisen luvun loppuun erillisiin ”Vertailua”- ja ”Aiheesta lisää” -osioiden. Niissä pyritään kytkeään esimerkiksi käsitteitä ja määritelmiä myös muihin kieliopin kuvausmalleihin. Teoreettisista keskustelua käydään monin paikoin Hallidayn (esim. 1973, 1978) englannin kielestä tekemien SF-teoreettisten kuvausten kanssa. Shore keskittyy, Hallidayn jalanjäljissä, SF-teorian funktionaalisuuteen ja toteaa, että monet muut kielioppia tarkastelevat teoreettiset kehykset,

joita niin ikään kuvataan funktionaalisiksi (esim. Shoren mainitsemat kognitiivinen kielitiede, konstruktiokielioppi ja ns. länsirannikon funktionalismi), ovat sen kanssa ”ainakin osittain sopusoinnussa” (s. 20). Lähteiden kanssa keskusteleminen erillisissä osioissa lukujen loppuissa saattaa auttaa osaa lukijoista (ks. s. 22). Toisaalta teoksen yhtä kohderyhmää, yliopistopiskelijoita, voisi myös osana varsinaista kieliopin kuvausta ohjata ajankohtaisten lauseopin kysymysten äärelle ja auttaa näin löytämään kytköksiä eri lauseoppi-kuvausten välillä.

Funktionaalisia ratkaisuja

Kirjan lähtökohta ja myös ero aikaisempiin suomen kielen lauseoppeihin on siinä, että mukana kulkee koko ajan ajatus kielen kolmesta metafunktiosta. Representatiivisten eli sisältömerkitysten lisäksi tehdään huomioita myös interpersoonaisista ja tekstuaalisista merkityksistä ja siten myös tekstiyhteyden vaikutuksesta merkitysten tulkintaan. Tästä johtuvat myös edellä mainitut ristiviittaukset kirjan eri osioiden välillä, sillä kielen eri merkitystasoja kuljetetaan mukana läpi teoksen. Kun esimerkiksi interpersoonaisuuden yhteydessä käsitellään objektiivalkuisia nesessiivisiä rakenteita, lukijaa muistutetaan myös rakenteen käytön kytköksistä tekstin teemankulkuun eli tekstuaalisista merkityksistä (s. 286).

Lauseoppia tarkastelevien teorioiden – ja erityisesti Hallidayn esitysten – kanssa keskustelevat ”Vertailua”-osioiden ovat erittäin kiinnostavia, ja niissä esitelläänkin yksi kirjan merkittävistä SF-teorian käsitteistöön liittyvistä avauksista. Hallidaylaisissa esityksissä nimittäin on variaatiota sen suhteen, puhutaanko pelkästään ideaationaalista metafunktiosta vai jaetaanko se edelleen loogiseen ja eksperientiaaliseen metafunktioon. Shore päätyy korvaamaan eksperientiaalisen metafunktion nimityksen representatiivisella metafunk-

tiolla toisin kuin vielä edellisessä esityksessään (vrt. Shore 2012a), mikä on onnistunut ja perusteltu valinta. Kuten hän esittää, nimitys ”representatiivinen” kuvastaa paremmin eksperientiaalisen metafunktion tehtävää, josta myös Halliday puhuu representaationa, esittämisenä. Shore käy myös läpi eksperientiaalisen ja loogisen metafunktion sekä muiden metafunktioiden päällekkäisiä tehtäviä. (S. 44–45.) Metafunktioiden tämänkaltaisen jaottelu on tervetullut ratkaisu, joka selkeyttää sekä SF-teorian opetusta että oppinäytetöiden tekemistä.

SF-teoriaan keskittyvissä osioissa 4 ja 5 tarjotaan lukuisia näkökulmia lauseen ja lausetta pienempien ja laajempien kokonaisuuksien analyysiin. Esimerkiksi funktionaaliseen lauseenjäsennykseen keskittyvän neljännen osan alussa käsitellään tekstuaalista metafunktiota, joka toimii myös saman osan intersubjektivaalisuutta ja representatiivista jäsennyttä käsittelevien lukujen pohjana. Lauseiden tekstuaalinen funktio lomittuu kirjan seuraavan osan esimerkkien tulkintoihin monin tavoin. Tekstuaalisen metafunktion käsittelyssä kantavana käsitteenä on teema eli lauseen lähtökohta ja se, mitä lause koskee (s. 235). Teemarakenteen esittely tarjoaa havainnollistavan esimerkin funktionaalista lähestymistavasta lauseenjäsennykseen ja sen annista erityisesti suomen kielelle. Shore esittää esimerkiksi aiemmista kieliopista eroavan kuvauksen siitä, kuinka analysoida teemaa sellaisissa lauseissa, jotka alkavat ensimmäisessä tai toisessa persoonassa olevalla finiittiverbillä (esim. *Olen 23-vuotias opiskelija ja valmistun trandenomiksi*, s. 238). Shoren mukaan suomen kaltaisissa kielissä monet tekstuaaliset merkitykset ilmaistaan sidonnaisilla morfeemeilla, ja siten edellä annetun esimerkin kaltaisten ensimmäisen tai toisen persoonan ilmi-subjektittomien lauseiden teemana on funktionaalisesti jäsennettyä ensimmäisen persoonaa (ks. myös s. 247). Ratkaisu

eroaa esimerkiksi. *Ison suomen kieliopin* lähestymistavasta, jossa tämäntyyppisten lauseiden teemapaikan katsotaan olevan tyhjä (ISK § 1378).

Uusia välineitä lauseiden tekstuaaliseen jäsennykseen tuo myös *sivuteeman* käsite (ks. myös Shore 2008). Sivuteemalla Shore tarkoittaa tilanteita, joissa lauseen teemaa edeltää esimerkiksi aikaan tai paikkaan viittaava NP. Useimmiten tekstit ovatkin juuri tässä suhteessa monimutkaisempia kuin niin sanottu perustyyppi, jossa lauseen alku kytkeytyy temaattisesti suoraan edeltävään lauseeseen. Vaikka kirjoittaja toteaa, että tutkimusta sivuteemojen erilaisista käytöistä tarvitaan kattavamman kuvan luomiseksi, tarjoaa käsite jo tällaisenaan mahdollisuuksia eritellä lauseenalkuisten lausekkeiden tekstuaalisia funktioita aiempaa monipuolisemmin. Teoksen keskeistä antia opiskelijan näkökulmasta on erityisesti nykykielisten ja havainnollisten esimerkkien tarjoaminen erilaisten teemarakenteiden ja koheesiota rakentavien ilmiöiden käsittelyyn.

Lauseita ja vesinokkaeläimiä: Perinteisestä funktionaaliseen lauseoppiin esittelee ensimmäistä kertaa kattavasti suomen kielen lauseoppia SF-teoreettisesta näkökulmasta, ja teoksen sivuilta etsiskelläänkin todennäköisesti avaimia yhtä lailla tekstilauseiden jäsentymisen ja käytön kuin laajempien tekstien merkitysten tarkasteluun ja analyysiin. Shoren funktionaalisen lauseopin pohjustukseksi kirjoittama perinteisen lauseenjäsennyksen koonti ja siihen kytketty systeemifunktionaalisen lauseopin kuvaus perustelevat paikkaansa teoksessa molemmista näkökulmista. Kirjassa onnistutaan esittelemään laajasti metafunktionoihin perustuvaa lauseoppia, jota voi soveltaa tekstimerkitysten tutkimiseen ja niiden opettamiseen. Suomen lauseoppeja ja niiden esipuheita sekä johdantoja tutkiessa havaitsee nopeasti, että tarve luoda ja soveltaa uudenlaisia, aiempaa toimivampia malleja on tällä tutkimusalalla jat-

kuva. Myös Shore mainitsee useassa koh-
taa teosta lauseopin alueita, joista riittää
jatkossakin tutkittavaa ja keskusteltavaa.

HILKKA PALDANIUS
etunimi.sukunimi@tuni.fi

KIRSI SANDBERG
etunimi.sukunimi@tuni.fi

Hilkka Paldanius on akateemisen kirjoittamisen
yliopisto-opettaja Tampereen yliopiston kielii-
keskuksessa. Kirsi Sandberg työskentelee äidin-
kielen ja kirjallisuuden yliopisto-opettajana ja
tekee väitöstutkimusta Tampereen yliopistossa.

Lähteet

- AUTIO, SIIRI 2020: *Päiväkirjojen lukijat. Yk-
sityisen tekstilajin lukijoiden tarkastelua.*
Suomen kielen pro gradu -tutkielma.
Helsingin yliopisto.
- CARPELAN, ROSA 2020: *Retoristen keinojen
käyttö Venäjä-uutisoiminnassa.* Suomen kie-
len pro gradu -tutkielma. Turun yliopisto.
- ENKVIST, NILS ERIK 1978: *Tekstilingvistiikan
peruskäsitteitä.* 2. muuttam. p. Helsinki:
Gaudeamus.
- HAKULINEN, AULI – KARLSSON, FRED
1979: *Nykysuomen lauseoppia.* Suomalai-
sen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia
350. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuus-
uden Seura.
- HALLIDAY, M. A. K. 1973: *Explorations in the
functions of language.* London: Arnold.
— 1978: *Language as social semiotic. The
social interpretation of language and
meaning.* London: Arnold.
- HALLIDAY, M. A. K. – MATTHIESSEN,
M. I. M. 2014: *An introduction to func-
tional grammar.* 4. laitos. London: Arnold.
- HAMUNEN, MARKUS 2019: *Tavattomat
infinitiivit. Eräiden myötätapahtumisen
infinitiivirakenteiden konstruktio-
lioppia suomen murteissa.* Helsinki:
Helsingin yliopisto. [http://urn.fi/
URN:ISBN:978-951-51-5203-9](http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-51-5203-9).
- HEIKKINEN, VESA 2020: *Tekstianalyysi. Mik-
si kielellisillä valinnoilla on merkitystä?*
Helsinki: Gaudeamus.
- HÄKKINEN, KAISA 2005: Iso suomen kie-
lioppi osana suomalaisen kieliopinkir-
joituksen perinnettä. – *Virittäjä* 109 (4)
s. 554–563.
- HÄRME, JUHO 2019: *Ajanilmausten sijainnit
suomessa ja venäjässä. Kvantitatiivinen
konstruktiotason näkökulma.* Tampereen
yliopiston väitöskirjat 69. Tampere:
Tampereen yliopisto. [http://urn.fi/
URN:ISBN:978-952-03-1106-3](http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-03-1106-3).
- ISK = HAKULINEN, AULI – VILKUNA,
MARIA – KORHONEN, RIITTA –
HEIKKINEN, VESA – HEINONEN,
TARJA-RIITTA – ALHO, IRJA 2004: *Iso
suomen kielioppi.* Helsinki: Suomalaisen
Kirjallisuuden Seura.
- JUVONEN, RIITTA 2014: *Kirjoitelma ja tekijän
ääni. Kehystämisen yhdyslauseet suomen-
kielisen ylioppilasaineen dialogisuuden
hallinnassa.* Helsingin yliopisto. [http://
urn.fi/URN:ISBN:978-951-51-0264-5](http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-51-0264-5).
- KATAJAMÄKI, HELI 2018: *Tekijän identiteetti
taloussanomalehtien pääkirjoituksissa.
Pääkirjoitustoimittajan sosiaalisesta
roolista tuotettu, teksteistä tulkittu.* Acta
Wasaensia 411. Vaasan yliopisto. [http://
urn.fi/URN:ISBN:978-952-476-833-7](http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-476-833-7).
- KOSKELO, ANNA-KAISA 2020: *Sanna
Marinin hallituksen diskurssit Twitterissä
joulukuussa 2019.* Suomen kielen pro
gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto.
- LAURANTO, YRJÖ 2015: *Direktiivisyyden rajo-
ja. Suomen kielen vaihtokauppasyntaksia.*
Helsinki: Helsingin yliopisto. [http://urn.
fi/URN:ISBN:978-951-51-1180-7](http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-51-1180-7).
- LUNDSTEDT, HILDA 2020: *Brexitin repre-
sentointi Helsingin Sanomien pääkir-
joituksissa.* Suomen kielen pro gradu
-tutkielma. Jyväskylän yliopisto.
- LUUKKA, MINNA-RIITTA 2002: M. A. K.
Halliday ja systeemis-funktionaalinen
kielitiede. – Hannele Dufva & Mika
Lähteenmäki (toim.), *Kielentutkimuksen
klassikoita* s. 89–124. Jyväskylä: Sovelta-
van kielentutkimuksen keskus.
- NURMINEN, SALLA 2015: *Lauseen aspektin*

- ilmaiseminen suomen kielessä. Tutkimus olla-, tehdä- ja tulla-verbillisistä tekstilauseista käyttökontekstissaan.* Annales Universitatis Turkuensis C 410. Turku: Turun yliopisto. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-29-6210-5>.
- PALDANIUS, HILKKA 2020: *Kuka aloitti kylmän sodan? Lukion historian aineistopohjaisen esseen tekstilaji tiedonalan tekstitaitojen näkökulmasta.* Jyväskylä Studies in Humanities 227. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-8175-4>.
- SHORE, SUSANNA 2005: Referoinnista projektioon ja metarepresentaatioon. – Markku Haakana & Jyrki Kalliokoski (toim.), *Referointi ja moniäänisyys* s. 44–82. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- 2008: Lauseiden tekstuaalisesta jäsennyksestä. – *Virittäjä* 112 (1), s. 24–65.
- 2012a: Kieli, kielenkäyttö ja kielenkäytön lajit systeemis-funktionaalisessa teoriassa. – Vesa Heikkinen, Eero Voutilainen, Petri Lauerma, Ulla Tiilikä & Mikko Lounela (toim.), *Genreanalyysi. Tekstilajitutkimuksen käsikirja* s. 131–157. Helsinki: Gaudeamus.
- 2012b: Systeemis-funktionaalinen teoria tekstien tutkimisessa. – Vesa Heikkinen, Eero Voutilainen, Petri Lauerma, Ulla Tiilikä & Mikko Lounela (toim.), *Genreanalyysi. Tekstilajitutkimuksen käsikirja* s. 158–185. Helsinki: Gaudeamus.
- SURAKKA, MAIJA 2019: *Ajan paikka. Ajanilmausten kehityspolkuja lasten kielessä.* Publications of the University of Eastern Finland Dissertations in Education, Humanities, and Theology 134. Joensuu: Itä-Suomen yliopisto. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-61-2973-0>.
- VILKUNA, MARIA 2000 [1996]: *Suomen lauseopin perusteet.* Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen julkaisuja 90. Helsinki: Edita.
- VIRTANEN, MIKKO 2015: *Akateeminen kirja-arvio moniäänisenä toimijana.* Helsingin yliopisto. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-51-1760-1>.

Suomalainen kielimaisema elettyinä ja koettuna

Kaarina Hippi, Hanna Lappalainen & Pirkko Nuolijärvi (toim.): *Suomalaisten kielellistä elämää. Sata suomalaista kielellistä elämäkertaa -hankkeen satoa.* Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 1465. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura 2020. 387 s. ISBN 978-951-858-247-5.

Harva kielitieteilijöiden johtama tutkimushanke on saanut julkisuudessa niin laajaa näkyvyyttä kuin ”Sata suomalaista kielellistä elämäkertaa” (2017–2020), joka käynnistettiin Helsingin yliopistossa Suomen itsenäisyyden satavuotisjuhluvuotena ja jossa kerättiin aineistoa eri puolilta Suomea eri yliopistojen välisenä yhteistyönä. Sata suomalaista kielellistä elämäkertaa

-hanke on ollut esillä eri medioissa, ja hankkeessa kerättyjä kielielämäkertoja esittelevä valokuvanäyttely kiersi useilla paikkakunnilla vuonna 2019 (100suomalaistaverkkosivusto). Tulkintoja näyttelyssä esillä olleista elämäkertoista on myös ehditty jo tutkia (Mononen & Lappalainen 2020). Kokoomateos *Suomalaisten kielellistä elämää* sisältää kuitenkin ensimmäiset varsinaiset tutkimustulokset hankkeessa kerätyistä laajasta haastatteluaineistosta. Hanke jatkaa ansiokkaasti fennistisen kenttätöiden perinnettä mutta kehittää tätä edelleen yhdistämällä eri tieteenaloja ja taidetta sekä painottamalla monikielisyyttä niin haastateltavien valinnassa kuin haastattelukysymysten muotoilussakin.